

ATATÜRK'ÜN "ARIBURNU MUHAREBELERİ RAPORU" VE "ANAFARTALAR MUHAREBATINA AİT TARİHÇE" ADLI ESERLERİNDE YER ALMAYAN EMİR VE RAPORLARINDAN BİR DEMET

İSMET GÖRGÜLÜ

Çanakkale kara muharebeleri 25 Nisan 1915'te başlamıştır. Atatürk, bu tarihten 10 Aralık 1915'e kadar aralıksız olarak, 7 ay 15 gün süreyle, bu muharebelere katılmıştır. 25 Nisan ile 8 Ağustos arasında Arıburnu bölgesinde 19'uncu Tümen Komutanlığı ve Arıburnu Kuvvetleri komutanlığı; 8 Ağustos ile 10 Aralık arasında ise ordu seviyesinde olan Anafartalar Grup Komutanlığı yapmıştır.

Harp sanatının en büyük ustası olan dahi komutan, bölgesinde cereyan eden muharebelerin tarihini, "Arıburnu Muharebeleri Raporu" ve "Anafartalar Muharebatına Ait Tarihçe" adlı iki önemli eseri ile 1918'de Ruşen Eşref ile yaptığı mülâkatta anlatmıştır. Anlatımında her konu ve olayı, Nutuk'ta olduğu gibi, belgeye dayandırmış, harekâtla ilgili önemli pekçok emir-rapor belgeleri vermiştir. Konuyla ilgili arşiv belgelerine dayanılarak sonradan yazılan eserlerin tetkikimizde, anılan eserlerinde yer almayan emir ve raporlarının varlığına tanık olduk. Bu durum ulu önderin Çanakkale muharebelerinde vermiş olduğu emir ve raporlarının tamamını eserlerinde kullanmadığını göstermekte ve bir araştırma kapısı açmaktadır. O'nun her emri ve raporu birer askeri edebiyat harikası ve konusunda eşsiz örnekler olduğundan, eserlerinde kullanmadıklarını bulmaya karar verdik.

Araştırmanın ilk aşamasında 41 adet emir ve raporunu bulduk. Bunların 11 adedi yayınlanmış kaynaklardan iktibas, 30 adedi ise yayınlanmamış kaynak ve arşiv belgelerinden temin edildi. İlk defa yayınlananların 21 adedi 19'uncu Tümenin 24 - 26 Temmuz 1915 tarihine ait harp ceridesinden çıkarıldı.

Çanakkale Zaferinin 75'inci yıldönümü nedeniyle Atatürk'ün eserlerinde kullanmadığı emir ve raporlarının bir bölümünü istifadeye sunuyorumuz.

Ondokuzuncu Fırka Kumandanlığı
Erkân-ı Harbiyesi
Adet : 477
Aynen

Maydos Fırka Karargâhı
22.12.330 (7 Mart 1915)

MEVKİ—İ MÜSTAHKEM KUMANDANLIĞINA

Mâh-ı hâlin on dozukuncu günü vuku bulan Seddülbahir Muharebesinin sûret-i cerayamı ber-vech-i âtidir.

1. *Yevm-i mezkûrde öğleden evvel saat dokuzda düşmanın üç dridnot ve beş torpidosu tarafından Seddülbahir ve civarı bombardıman edilmeye başlandı. Bu esnada bir nakliye sefinesi ile üç mavnası Seddülbahir iskelesine takarrüble asker ihracına başlamış ve bombardıman himayesi tahtında bir zabıt kumandasında yetmiş kişilik tahmin edilen bir kuvvet ve bir makineli tüfenk iskeleye çıkmıştır. Yirmi yedinci Alayın Onuncu Bölüğünden Mustafa Oğlu Mehmed çavuş kumandasındaki nısıf takım tarafından çıkan düşman üzerine Seddülbahir Tabyasından ateş açılıyor ve düşman da mukabeleten ateşe başlar. Muharebe üç saat kadar devam etmiş mesafenin azlığı ve askerimizin şiddetli ateşi altında ve en nihayet süngü hücumuna kalkması sayesinde düşman askeri sebat edemeyerek bir çoğu vurulmuş oldukları halde sandallarına râkiben firar etmişlerdir.*

2. *Bombardıman esnasında 27. Alay 10. Bölükten altı şehid ile on üç mecrûhumuz vardır. Bunlardan üç şehid Seddülbahir'de diğer üçü Harab Tabyada intizar mevzûinde bulunan kıtadandır, Seddülbahir'de şehid olan üç neferden Nuh oğlu Nuh'un cesedi bulunamamış ise de şehid olduğu kaviyyen memûldur.*

3. *İşbu muharebede 4.670 piyade mermisi sarf edilmiştir. Beş silah ile sekiz kasatura henüz bulunamadığı ve iki silahın kundakları harab olduğu ve bu bâbdaki zayıat listesi leffen takdim kılıldığı marûzdur.*

19'uncu Fırka Kumandanı

Kaymakan

İmza M. Kemal

Beşinci şubece görülmüştür. Üçüncü Şubede Yüzbaşı Ahmet Efendiye tevdi olundu.

Şube

Şube

5

5-1

II

26 Nisan 1915

3'ÜNCÜ KOLORDU KUMANDANLIĞINA

"77'nci Alayın tümü ile 27'nci Alayın sol kanadındaki bazı kısımlar bozulup dağılmışlardır. Kendiliklerinden geriye çekiliyorlar. Sağ kanattaki 57'nci Alay da, düşmanın üstün piyade kuvvetleri ve savaş gemilerinin yan ateşi altında ezilmektedir. Düşman karaya top çıkarmıştır. Elden geldiği kadar savunmayı devam ettirmeye çalışıyorum."

19'uncu Fırka Kumandanı
Kaymakam
M. Kemal

ÇANAKKALE CEPHESİ AMFİBİ HAREKÂT, Cilt V, Kit. 2, Gnkur. ATASE Bşk.lığı Yayını, Ank-1978, s. 129.

III

Merkezde topçu mevziinden

17.2.1331

4. 30 S.

ÜÇÜNCÜ KOLORDU KUMANDANLIĞINA

Yarın icrasını tasavvur eylediğim taarruz için nezdime celp eylediğim cüz'ü tam kumandanlarına ihzarata müteallik verdiğim talimatı şifâhiyye hülâsası leffen takdim kılınmıştır. Maksadım evvelâ düşmanın merkezinde en kuvvetli ve müstahkem olan noktayı sükût ettirmektir. Buna muvaffak olduktan sonra heyeti umumiye ile düşman üzerine atılıp denize dökmeyi muvaffık görüyorum.

19'uncu Fırka Kumandanı
Kaymakam
M. Kemal

TAARRUZ İHZARATI İÇİN VERİLEN TALİMAT-I
ŞİFÂHİYYE HÜLÂSASI

Mevcut tertibatta berveçhi âti tadilât icra olunacaktır.

Merkez ve sol cenah namı altında bulunan gruplar Kaymakam Şefik Beyin kumandasında birleşecektir. Kanlı sırtın denize nazır olan Tepecik, muhkem surette

kuvvetli olarak tutulacaktır. Bu sırtların cenuba doğru uzanmış olan hatlar hazfolunacaktır. Buna mukabil Kanlı Sırtın cenubunda (en üst münhanisinde) zaten müstahzar olan avcı hendekleri işgâl edilecektir.

77'nci Alayın oradaki kuvvetleri Kabatepe'ye gidecek, oradan 27'nci Alayın kuvvetleri tebdil edecektir. 27'nci Alay düşmanın tamamen merkezi karşısında bulunan kuvvetlerinin bulunduğu mevzi-i yeni gelmiş bulunan 14'ncü Alaya sükûnetle teslim ettikten sonra bu kuvvetler toplanarak 27'nci Alayın ihtiyatını teşkil edecektir. 125'nci Alayın sağ cenah topçu mevzi-i civarında bulunan taburu eski mahalle gelecektir. (merkez) Topçu cebel taburundan ayrılan iki top bataryasına iltihak edecektir.

Bu tadilât ve tertibat hazırlığına şimdiden başlanacak fakat icraat gece ve kemâli sükûnet ve dikkatle olacaktır.

Bu hususat nisfülleyle kadar icra ve ikmâl edilmiş ve bana malûmat verilmiş olacaktır.

5'nci Fırkadan iltihak edecek taburlar 125'nci Alayın bulunduğu mahalle gelecektir. Yarın icrasını tasavvur ettiğim taarruza ait evamirimi alaylardan tertibatın ikmâli hakkında malûmat alındıktan sonra bildireceğim.

17.2.1331

19'uncu Fırka kumandanı

M. Kemal

BÜLKAT, Esat Yanyah Org. ÇANAKKALE HATIRALARI, 6 Cilt, Basılmamış eser, Harp Ak. Küt. C. 4, S. 552, 553.

IV

BAŞKOMUTAN VEKİLİ ENVER PAŞAYA MEKTUP

Muazzez Huzura
Muhteremim,

20 Nisan 331 (3 Mayıs 1915)

Evelce Zatahilerinize bu mintikanın bütün mintikalarla olan fark-ı ehemmiyetini arz etmiştim. Maydos mintikası kuvvetlerine kumanda ettiğim zaman aldığım tertibat ile düşmanın karaya çıkmasına imkân verilmeyebilirdi. von Sanders Paşa Hazretleri bizi, bizim orduları, bizim memleketimizi tanımadığı ve lâyıkiyle tetkikatta bulunacak kadar bir zamana malik olamadığından sahilde ihraç noktalarını kâmilen açık bırakacak tertibat almış ve bugün düşmanın karaya asker ihracını teshil eylemiştir.

Ben düşmanın Arıburnu arazisine dört livası çıktığı zaman mıntıka kumandanlığını deruhte eden miralay Sami Bey tarafından haberdar edildim. Bu kuvvetin sol cenahına taarruz ve kâifesini denize döktüm.

Fakat düşman aynı derecede kuvveti aynı mıntıkaya tekrar çıkardı ve mukabil taarruz yaptı. Bunu defettim. Fırkama illihak eden kuvvetlerle tekrar faik kuvvete taarruz etmekten başka bir çare bulamadım.

Ve yine düşman kuvveti mahvedildi. Fakat düşman üçüncü defa olmak üzere tekrar kuvvet çıkardı. Bu defa da yine düşmana taarruz ediyorum. Kıttaatım hücum mesafesinde düşmanla karşı karşıya bulunuyor. Arazinin menaati, maiyet kumandanlarının sevk ve idaredede beceriksizlikleri yüzünden netice-i kat'îye henüz istihsal edilemiyor.

Bu vaziyetimizle dahi, düşmanın boğazı zaptetmek üzere çıkardığı kuvvetleri imha edilmiş ve tedafüi bir vaziyette muhafazaya çalıştığı üssül hareketlerine uzaktan yeni kuvvetler celbetmekle meşgul bulunmuş olduğu itikadındayım.

Vatanımızın müdafaasında kalp ve vicdanları bizim kadar daraban etmiyeceği şüphe olmayan başta von Sanders olmak üzere bütün Almanların iktidar-ı fikrilerine de itimat buyurmamanızı suret-i kat'îyede temin ederim. Bizzat buraya teşrif eder, vaziyet-i umumiyemizin icabatına göre bizzat sevk ve idare etmeniz münasip olur kardeşim.

Fırka 19 Kumandanı
Kaymakam
M. Kemal (İmza)

TÜRSAN, Nurettin E. Tuğg. ATATÜRK'ÜN ASKERİ DEHASI (ATATÜRK VE ÇA-
NAKKALE) 1988-1989 Öğrt. Yılı İlk Dersi, Harp Ak. Yayını, İst. 1988 s. 21, 22.

V

Düztepeden
5 Haziran 1915

FIRKA EMRİ

"1. Dün gece tümen cephesine karşı taarruz eden, düşman ağır kayıplar verdirilerek püskürtülmüş ve 57'nci Alayın 31 ve 32 numaralı siperlerine giren düşman 27'nci ve 57'nci Alayların şiddetli karşı hücumlarıyla kâmilten yok ve bombayla havaya uçurulmuş ve askerlerimiz siperlerimize yerleşmiştir. 27'nci Alay komutanı gösterdiği gayret ve aldığı yararlı tedbirlerden ötürü, kuzey Grubu Komutanı Paşa Hazretleri tarafından bir gümüş imtiyaz madalyasıyla taltif edilmiştir.

2. *Düşmana olan yakınlığımız nedeniyle birinci hatlardaki kıtaların her vakit uyanık bulunmaları, mangaların başında manga, takımların başında takım komutanları ve sırasıyla her kıta komutanının daima hazır ve erlerin heves ve gayretini artırmak suretiyle her durumunda örnek olmaya fırsat gözetmelerini kesinlikle isterim.*

3. *Siper nöbetçileri (gündüz her manga cephesinde iki er, gece yarım manga) daima gözleri düşmana dönük ve çok uyanık bulunacak, diğer erler silahı elinde siper içinde manga başının emrini bekler durumda bulunarak kesinlikle uyanık bulunacaktır.*

İstinattaki erler silah ve cephanesi yanında olduğu halde gündüz uyuyabilir. Geceyse bunun da yarısı uyuyabilir. Diğer yarısı uyanık bulunacaktır.

Tabur ihtiyatları ve alay ihtiyatlarının dinlenme durumu çoksa da bunlar da gereğinde derhal istenilen yere gidebilecek şekilde emir ve komuta altında bulunacaktır.

Cephede bulunan makineli tüfekler başında gece de ateş etmeye hazır nöbetleşe erler ve asubaylar bulunacaktır.

4. *Geceleri cephemiz önündeki derelere doğru çok iyi seçilmiş er ve asubaylardan keşif kolları çıkarıp düşmanın durumu keşif ve gözellenektir. Fakat bir yanlış anlaşmaya meydan vermemek için alay içinden çıkacak keşif kollarıyla siperlerdeki erlere gerekli talimat verilmelidir. Bazı cesur keşif kolları düşman mevzûne kadar yaklaşıp bomba atarsa düşmana hem kayıplar vermiş ve hem de rahatsız etmiş ve moralini kırmış olur.*

72'nci Alay keşif kolları ve devriyelerinin Keskintepe'den daha ileriye Sazlı Deresine kadar inip dereyi dikkatli şekilde gözetmeleri gerekir.

5. *Sazlıdere kuzeyindeki kuvvetlerimizden (Azmakla Sazlıdere arasındaki bölgede) en ileride bulundurulacak keşif kollarının gündüzün görüşü olan noktalarda bulundurulmaları ve geceleyin deniz kıyısına kadar ileri sürülmesi istenmelidir. Kal'a İstihkâm Bölüğüne Şahinsirt'ta yaptırılacak tahkimatın, Çatlak Deresi ve Pilavtepe doğrultusunu ve özellikle Pilavtepeyle Keskintepe arasındaki dereyi ve Sazlıdereyi etkili şekilde dögecek surette konmasına dikkat edilmelidir.*

6. *Her iki topçu grubu bataryaları, piyademizi rahatsız eden düşman hedeflerini arayıp bulmak ve bulduklarını ateş altına almakla yükümlüdürler. Böylece etki sağlanmasına uygun hedefler çıktığında düşmanı yok etmesine ateş açmak gereklidir.*

7. *3'üncü İstihkâm Taburunun 4'üncü Bölüğü tahkimat hakkında verilen talimat gereğinde alayların cepheleindeki tahkimatın iyileştirilmesiyle beraber ulaşım yollarından henüz çıkış basamakları yapılmamış olanlara da hemen çıkış basamakları yapacak ve bu ulaşım yollarından savunmaya yarar durumları olanın yerlerini de hızla savunmaya yarar şekle koyacak ve tamamlayacaktır.*

8. Evvelce de bildirildiği gibi 64'üncü Alay Cesaret Tepesinde Mehmet Çavuş siperleri önünde 27'nci Alay sol kanadında 25 numaralı siperin, 57'nci Alay sağ kanadında 31 ve 32 numaralı siperin ilerisinde düşmanın lağım kazmasına karşı tedbirler almak hususunda alay komutanlarının özellikle dikkatlerini çekerim. Bu konuda yapılan işlere ait bilgiler bana verilecektir. İstihkâm erlerinin yardımı gerektiğinde alay komutanlarının doğruca istihkâm bölüğü komutanlarından isteyecekleri yardım derhal yerine getirilecektir.

9. Düşmanın hareketlerinde meydana gelecek her türlü değişikliği üstüne derhal bildirmekte gevşeklik ve gecikenler düşmanın yararına hizmet etmiş gibi haklarında en şiddetli kanunî muamele uygulanacaktır.

10. Düşmanın siperlere yapacağı piyade, makineli tüfek, topçu ve bomba ateşleriyle veya bundan başka herhangi bir araçla etki yaparsa yapsın yerini bırakan siperini boşaltan askerden hangi rütbede olursa olsun bütün subaylar, o anda orada bulunan üstü tarafından derhal idam edilecek ve sonucu bana bildirilecektir."

19'uncu Tümen kumandanı
Miralay
M. Kemal

Ulaştırma : 27, 57, 64, 72'nci Alaylar, topçu grupları, istihkâm bölüğü ve 45'inci Alay 3'üncü Tabur Komutanlıklarına yazılı olarak ve emir eriyle gönderilmiştir.

TEKŞÜT, İrfan-ÖKSE, Necati E. Kur. Alb. ÇANAKKALE CEPHEŞİ HAREKÂTI (Haz. 1915-Ocak 1916) D.V, Kit. 3, Gnkur. ATASE Yayını, Ank-1980 S. 569-571 ATASE Bşk.hğı Arşivi 7/9565, Kls. 4936, Dos. H-20, Fih. 1-6.

VI

57'nci Topçu Alayı Gözetlemeyeri
5 Haziran 1915 Saat: 06.45

27'NCİ ALAY KOMUTANLIĞINA

"Başarı ve gayretinize teşekkür ederim. Bütün şiddetinizle, tertibatınız ve chile harekete devam ediniz. Kuuvete ihtiyacınız olursa, derhal bildiriniz."

19'uncu Tümen Komutanı
Albay
Mustafa Kemal

NOT : İnşallah düşmanı kâmilen geri attıktan sonra, onun siperlerine kadar karşı taarruza kalkılmalıdır. Albay Avni'ye, o suretle bilgi veriniz.

Mustafa Kemal

Çanakkale Cephesi Harekâtı (Haz. 1915-Ocak 1916) C.V, Kit. 3 Gnkur. ATASE Yayını, Ank-1980, s. 42.

VII

ŞİMÂL GRUBU KUMANDANI FERİK ESAT PAŞA HAZRETLERİNE

Mazide olduğu gibi hâlde de Osmanlı Milletinin namus ve haysiyetini bülen kılan âsarı âliye hizmetinin istihkak kesbettirdiği rütbei cedidei samiyyelerinden dolayı arzı tebrikât eylerim.

19'uncu Fırka Kumandanı
Miralay
Mustafa Kemal

*

19'UNCU FIKRA KUMANDANI MİRALAY MUSTAFA KEMAL BEYEFENDİYE

Mahza sizin gibi fa'al cesur silah arkadaşlarımın gösterdikleri fedakârlık ve kahramanlık neticesidir ki, bu gün bu rütbeyi ihraz eyledim. Bu babda en büyük medârî iftihârım 19'uncu fıkra ve muhterem, müteşebbis kumandanıdır. Tebrikâtı vakianızdan dolayı teşekkürâtı saminânemin kabulünü rica ederim.

Şimal Grubu Kumandanı
Ferik
Esat

BÜLKAT, Esat Yanyalı Org. ÇANAKKALE HATIRALARI, 6 Cilt, Basılmamış eser, Harp. Ak. Kütp., C. 6, s. 674.

Bu telgraflar 15 Tem. 1915 günü teati edilmiştir.

VIII

7 Ağustos 1915
Saat : 05.05

KUZEY GRUBU KOMUTANLIĞINA

Düşman, gece yarısından başlayarak topçuyla şiddetle ateş altına aldığı 18'inci ve 27'nci Alay cephelerine şimdi (saat 04.30'da) hücum eylemişse de Tanrı'nın yardımıyla ağır zayıat verilerek hücumunun sonuçsuz bırakılmış olduğu arz olunur.

19'uncu Tümen Komutanı
Albay
Mustafa Kemal

ÇANAKKALE CEPHESİ HAREKÂTI (Haz. 1915-Ocak 1916) C.V, Kit. 3, Gnkur. ATASE Bşk.lığı Yayını, Ank.-1980. s. 348.
ATASE Bşk.lığı Arşivi 6/9656, Kls. 4936, Dos.H-35, Fih. 1-3.

IX

25.5.33¹

Saat 6.10 evvel

ALAY 14 TABUR 1 KUMANDANLIĞINA

İki bölüğü orada bırakıp diğer iki bölüğü bizzat Kumandanız altına alarak serian Conkbayırı'na ve düşmanın hiç bir ateş tesirine bakmaksızın en kısa yoldan hareket edip Conkbayırı'nı tutunuz.

Fırka 19 Kumandanı
M. Kemal

Çanakkale Muharebelerinde 19'uncu Fırkanın 24-26 Temmuz 1331 Tarihleri Arasındaki Harp Ceridesi, Gnkur. ATASE Bşk.lığı Arşivi 6/9565, Dos. Harp Ceridesi 36, Fih. 1-6.

X

25.5.33¹

Saat 6.15 evvel

ALAY 18 KUMANDANLIĞINA

180 rakamlı tepede ihtiyat mahallinde bulundurulan 11'inci Bölükten dahi ihtiyat makamında istifade eden mezkur bölüğü icabı hale göre sevk edersiniz.

Fırka 19 Kumandanı
M. Kemal

ATASE Bşk. Arş. 6/9565, Dos. Harp Ceridesi 36, Fih. 1-6.

XI

25.5.33¹

Saat ...

ŞİMAL GRUP KUMANDANLIĞINA

Alay 72 Kumandanlığından alınan rapor aynen takdim kılınmıştır. Alay 14 tabur 1'den evvelce iki bölük Şahin Sırt istikametine gönderilmiştir. Şimdi dahi diğer iki bölüğü Conkbayırı'na sevk ettiğimi arz ederim.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Bşk. Arşivi, 6/9565, Dos. Harp Ceridesi 36, Fih. 1-7.

XII

25.5.33¹

Saat 7.45 evvel

ALAY 72 KUMANDANLIĞINA

Şimdi gönderdiğiniz rapor vaziyeti iyi tarif ve tavsiz etmiyor. Haritaya nazaran ve bir kroki üzerinde son vaziyetin traesi ile serian gönderilmesi muktezidir.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Bşk. Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-7.

XIII

25.5.33¹

Saat 0830 evvel

Tarassut mahallinden

ŞİMAL GRUP KUMANDANLIĞINA

Birinci taburumuzun iki bölüğü tarafından Conkbayırı tutulmuş ve mevzi alınmıştır. Alay 14'den giden tabur veya bölükler hakkında aldığım raporda bir rahat yoktur. Şahin Sırtı gerisine çekilen düşmana orada müessir ateş icra edilmekte olduğu bildiriliyor. Kemikli Burnu iskelelerinde safainin biri tahrip edilmiştir. düşman Mahmuz Sırt gerisinde, Çatlak Derede, Halit Rıza Tepe gerisinde, Şahin Sırtta küme küme dağılık bulunuyor. Yalnız topçu ateşi ile icra-i tesir lâzımeden görülüyor.

Fırka 19 kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arşivi 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-7.

XIV

25.5.33¹

Saat 8.55 evvel

ŞİMAL GRUP KUMANDANLIĞINA

Alay 72'den vurud eden rapor aynen takdim kılınmıştır.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

FIRKA KUMANDANLIĞINA

9 numaralı siperimiz kâmilen denecek derecede tahribata uğramış, kısmi azamisi yıkılmıştır. 9 numaralı siperin sağında temdit olunan kısımda şehit ve yaralının epeyce bir miktara balığ olduğu, düşmanın bilhassa oraya tesbit ve tevcih ettiği iki metruk muttasilen idamesinde alınmadığı, yandan ve yaylın ateşi ile pek fena bir halde askerimizi hırpaladığı, mitralyöz için orada mevki bulunmadığından bilzarur tek tüfeği Düztepeye mevzi almak üzere gönderdim. Düşmanın şimdiki mitralyöz mevzilerine cebel topu konacak olursa vahametin ziyadeleşeceği maruzdur.

Alay 72 Kumandanı
Binbaşı
Mehmet Münir

ATASE Arş. 6/9565, Das. H.C. 36, Fih. 1-7.

XV

25-5-33I

Saat 9 evvel

ŞİMAL GRUP KUMANDANLIĞINA

Sureti mahsusada vaziyeti anlamak üzere Fırkaya mülhak Hayri efendinin raporu aynen arz olunur.

1. Tahkimat ile meşgul olan düşman Conkbayırı'na 2,5 Km. mesafededir.

2. Alay 14 Tabur 1'i buraya Conkbayırı'na getirdim.

3. Alay 25'ten iki tabur da Conkbayırı'nı tutmak üzere geliyor. Aynı zamanda burada bulunan Alay 64, Fırka 9 Kumandanının emri ile Kocaçimen'e yaklaşıyor. Cebel topçu takımı, Geyikli istikametinde, tahkimatla meşgul olan düşmanı ateş altına almıştır.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-8.

XVI

25-5-33I

Saat 9.45 evvel

FIRKA 9 KUMANDANLIĞINA

Conkbayırı'na gönderdiğim Alay 14 tabur 1 ile Alay 72'den iki bölüğün emri âliniz altına girip girmediği ve Conkbayırı karibindeki vaziyeti henüz öğrenemedim. Fırka 19 cephesinde düşmanın şiddetli bombardımanından başka tazyiki yoktur.

Fırka 19 kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-8.

XVII

25.5.33¹

Saat 11 evvel

ALAY 11 TABUR 1 KUMANDANLIĞINA

Conkbayırı'nda düşmanın taarruz icra eylediği haber alınmıştır.

Conkbayırı'nda Fırka 9 kıtaatı ile irtibat tesis edilmesi emrolunduğuna nazaran bu irtibatın sureti tesis ve o cepheye istihsal kılınan malumat hakkında şimdi bir rapor gönderiniz. İrtibat tesis edilmemiş ise hemen bir zabıt kumandasında birkaç neferi en kestirme yoldan Conkbayırı'na gönderip vaziyet hakkında edinilecek malumatı bana gönderiniz.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9515, Dos. H.C. 36, Fih. 1-9.

XVIII

25.5.33¹

Saat 1210 sonra

FIRKA EMRİ

1. *Düşmanın tekrar cephemize hücumla kalkmaya hazırlanmakta olduğu anlaşılmıştır.*
2. *Düşman, siperleri önündeki tel örgülerin bir kısmını kaldırmış, bir kısmını da gevşettiği görülmüştür.*
3. *Evvelki hücumlar gibi bu muhtemel hucümuda tard edeceğimizden eminim.*

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-9.

XIX

25.5.33¹

Saat 1.10 sonra

Topçu Tarassut Mahallinden

ŞİMAL GRUP KUMANDANLIĞINA

İstihkâm bölükleri kumandanlığından alınan rapor berevecizir arz olunur.

1. *Düşman Şahin Tepedeki evvelce istihkâm bölükleri tarafından isar edilen mevki işgal ettiysede, tarafımızdan edinilen ateşe mukavemet edemiyerek siperleri terkle garba doğru firar ediyor. Ateşle takip edilmektedir.*

2. *Emriniz veçhile Düz Tepe'nin garbındaki tahkimat kale bölüğü ile işgal edilip sağında Alay 25, solunda Alay 72 vardır. İrtibat tesis edilmiştir.*

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-10.

XX

25.5.31

Saat 2 sonra

FIRKA 9 KUMANDANLIĞINA

Şahin Sirtın üzerinde ve bizim evvelce kazandığımız siperlerde barınamıyarak Şahin Sirtın şimaline çekilen düşman askerinin, bir takım gizli yollardan sahile sarkmakta olduğu ve Alay 25 tarafından takip edildiği, Düz Tepe civarında bulunan Alay 72 kumandanının raporundan anlaşılmıştır. Şahin Şırttaki siperlerin işgali, Conkbayırı vaziyetini daha müsait bir surette temin edebilir mütalâasındayım.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-10.

XXI

25.5.33¹

Saat 6.30 sonra

ALAY 18 KUMANDANLIĞINA

1. *Tabur ihtiyatları mümkün olduğu kadar birinci hattı çok teksif edecek ve mütebaki kuvvet birinci hat yakınında bulundurulacaktır.*

2. *Alay ihtiyatı şimdiden ikinci hat siperleri "17 numaralı siper, Ortasırtı ittisal mahalline kadar" işgal etmeli, icabında buradan birinci hattı ateşiyle himaye etmelidir.*

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9566, Dos. H.C. 36, Fih. 1-11.

XXII

25.5.33I

Saat 6,50 sonra

KALE İSTİHKÂM BÖLÜK KUMANDANLIĞINA

İstihkâm Tabur 3, Bölük 4. Kumandanlığına

Kale İstihkâm Bölüğü sağda, Bölük 4 solda olmak üzere Orta Sırtı işgal edecektir. Kale bölüğünün sağ cenahı 17 numaralı sipere "Alay 27'ye inen yol methalinde" yakın mahalde bulunacaktır. Bölükler burada mahfuz duracak ve icabında Alay 27 cephesini ateşi ile himaye edeceklerdir.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-11.

XXIII

25.5.33I

Saat... (7 sonra olabilir. İ.G.)

FIRKA EMRİ

1. *Düşman gece yarısından itibaren fecre kadar şiddetli topçu ateşi ile lağımlar infilakı ile fırkamızın umumi cephesine isal eylediği hücumu bugün erkenden iki defa icra eylemiş ise de kıtamızın kahramana müdafaalara ve topçumuzun muvaffakiyetli ateşi ile düşman hücumu telafat-ı külliye ile imha edilmiştir. Bütün kıtaat kumandan ve zabitle efradını tebrik ederim ve kendilerinden emin olduğum daha büyük kahramanı harekâtı isal edecekleri, aynı veçhile bugün de düşmanın Conkbayırı'nı tutması ve bazıları yetişerek ilk hamlede mene muvaffak olan Alay 72 Tabur 1 Kumandanı Arif efendinin keşif kolları ile keşfedecektir.*

2. *Topçu, Merkez Tepe, Yüksek Sırtı icabı halinde hemen ateş altına alacak veçhile hazır bulunacaktır.*

3. *Alay 11, Tabur 1 Bölük 4 İstihkâm, şimdi buldukları Düz Tepe merkezdeki derede emir aldığı anda hazır bulunacaktır. Bu kıtaların aynı zamanda sağ cenahımızdaki Fırka 9 kıtaatı ile tesisi irtibat eylemeleri lazımdır.*

4. *Ben "180 R. T." cenahında topçu mevzûndeyim.*

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

Haşiyeye :

Cephe kolu yüzbaşı Ömer Efendinin kumandansında Çatal Dere'de sıhhiye Bölüğü, evvelki mevkiinde Uzundere-de bugünkü şehedayı henüz defin etmeyen kitaata geceleyin herhalde defnedilmelidir.

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-12.

XXIV

25.5.33I

Saat 7,5 sonra

ŞİMAL GRUP KUMANDANLIĞINA

1. Fırka cephesi vaziyetinde bir tebeddül yoktur.

2. Düşmanın gündüzün "S" siperlerinde dahi bazı tel örgülerini kaldırdığını, bazılarını gevşettiği cihet yeni bir teşebbüste bulunması muhtemeldir. Buna nazaran tedabiri teyakküze ittihaz kılınmıştır.

3. Fırka 9 ile ilk tesis-i irtibat edildiği maruzdur.

4. Düz, Kanlı Sırta Alay 57'den gönderilen Tabur 1'e lüzum kalmamış ise iadesi müsterhamdır.

Fırka 19 Kumandanı

Miralay

M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-12.

XXV

25.5.33I

Saat 7.10 sonra

ŞİMAL GRUP KUMANDANLIĞINA

Alay 57, Merkez Tepe'ye emrolunan hücum icra edilmek teşebbüsünde bulunmuş ise de düşmanın ateşleri karşısında ilerleyememiştir.

Alay Kumandanı'na taarruzlardan sarfı nazar ile vaziyeti asliyeyi muhafaza etmesini emrettim.

Düşmanın Sazlı Dere cihetinde bir teşebbüsü anlaşılmaktadır. Bu cihetle devamlı piyade ateşleri icra etmektedir ve bugün arzettiğim veçhile fırka ihtiyatı ola-

rak iki bölük bulunduğundan, Alay 57'nin takviyesi için Alay 72'den tabur gönderdiğim, elde mevcut kuvvetin sağ cenaha gönderilmesini emreylediğim maruzdur.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9656, Dos. H.C. 36, Fih. 1-12.

XXVI

25.5.33¹
Saat 8 sonra

ALAY 72 KUMANDANLIĞINA

1. Biraz evvel fırka cephesinde başlayan keşif ateşinin alayınızın cephesinde icra edildiği istihbar kalınmıştır. Cephenizde ne tarzda ve ne maksatla icra edilmiştir?

2. Ağıl Dere muntıkasında işitilmekte olan ateşlerin mahalle istikametlerinin takriben ne tarafta bulunduğu tetkiki ve işarı mathubdur.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-12.

XXVII

25.5.33¹
Saat 8.40 sonra

ALAY 14 TABUR 1 KUMANDANINA

1. Düşmanın Fırka cephesine icra eylediği hücum akim bırakılmış ve telafati külliye verdirilmiştir.

2. Düşmanın Şahin Sırt'ta harpettiği Alay 14 efradının geri çekildiklerini Alay 72 Kumandanı bildirmiştir.

3. Derhal iki bölüğünüzü en kısa yoldan "Düztepe üzerinden Şahin Sırtta tahrik ve mezkur sırtları düşmanın her türlü teşebbüsüne karşı müdafaa ediniz.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-13.

XXVIII

26.5.33I
 Saat 5.55 evvel
 Topçu tarassutundan

ALAY 72 KUMANDANINA

Düşman bu gece Conkbayırı'na taarruza kıyam etmiş ise de, Alay 25 tarafından edilen kahramane müdafaa ve mukabele üzerine kısmı küllisi yere serilmiş olarak def ve tard olunduğu tebsir olunur. Muvaffakiyetin hemen şimdi umum zabitanla ve efrada tebliği ve bu münasebelle cephemizin teyakkuzunun tecdidî lâzımdır.

Fırka 19 Kumandanı
 Miralay
 M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-16.

XXIX

26.5.33I
 Saat 6 evvel

İZZETTİN BEYE

Bizim eski karargah istikametinde tahrik olunan alay, kumandamıza verilmiştir. Bunu istikbal ederek lüzumu gibi istimal ettiğimi, Alay 11'in taburuna kâmiilen imdada gitmesini emrettim.

Fırka Kumandanı
 M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-18.

XXX

26.5.33I
 Saat 8.15 evvel
 Çataldereden

CEPHANE KUMANDANLIĞINA

Alay 25'e sureti mümkünü ile kafi miktarda cephanenin hemen şimdi Düztepe'de bulunan Fırka Erkânı Harp Reisi Binbaşı İzzettin Beyin emrine sevki muktezidir.

M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-20.

XXXI

26.5.33 I

Saat 8.30 evvel

Tarassut mahallinden

ŞİMAL GRUP KUMANDANLIĞINA

Conkbayırı 161'de bulunan kıtaat, cephanesizlikten şikayet ediyor. Bomba talep ediyorlar. Fırkadan bir miktar cephane ve bomba gönderildi. Mahaza bir cephane kolunun doğrudan doğruya Düz Tepe şarkına yaklaştırılması münasip olur. Fırkadan üçyüz bomba gönderildi. Daha 200 bomba ihtiyatta vardır. Mümkün ise miktarı kâfi bombanın icabında Conkbayırı'ndakilere de muavenet etmek üzere gönderilmesi maruzdur.

Fırka 19 Kumandanı

Miralay

M. Kemal

ATASE Arş. 6/9656, Dos. H.C. 36, Fih. 1-21.

XXII

26.5.33 I

Saat 11 evvel

FIRKA EMRİ

1. Düşmanın Conkbayırı'na kadar yanaşan piyadeleri kahraman askerimizin, fedakâr zabitelerimizin himmeti ile, orada bulundurduğumuz bataryalarımızın faaliyeti ile, müftehiren bayırdan aşağı tard edilmiştir. Ağıldere içinde düşmanın firar etmekte olduğu görülmüyor.

2. Bu malumatı şimdi bilcümle efrada tebliğ ediniz. Düşmanın sağ cehanımızdaki ademi muvaffakiyetinin setri için cephenize gösterebileceği her türlü teşebbüsün şimdiye kadar yaptığınız gibi yine müftehirane düçar edilebileceğine emin bulunduğumu tamin ediniz.

Fırka 19 Kumandanı

Miralay

M. Kemal

XXXIII

26.5.33 I

Saat 11.30 evvel

İZZETTİN BEYE

Düşmanın müftehiren bayır aşağı indikleri gerek kolordu kumandan paşanın ifadesinden, gerek sağ cenah top Tabur Kumandanlığından alınan raporda bildiriliyor. Eğer bu vaziyet hakikaten bu merkezde ise oradaki ihtiyat taburuna, istihkâm

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-22.

bölüğü ile müttehiden ve mütekayyüz ve bizimle irtibatta bulunmasını bildirdikten sonra karargaha avdet edebilirsiniz.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-22.

XXXIV

26.5.33 I
Saat 1.10 sonra

FIRKA EMRİ

1. *Anafartalar ve Ağildere mıntkasında düşmanla muharebe eden kuvvetlerimiz Firka 4,5 kuvvetimiz iltihak eylemiştir. Şimalden düşmanın hattı ricatine tarruz edilecektir. Conkbayırı'na karşı firkamızın sağ cenahını temin eylemek üzere Alay 10 ilhak eylemiş ve Düz Tepe şimalinde bulunuyor.*

2. *Düşman aleyhine olan neticeyi destres oluncaya kadar Firkamızın bugüne kadar muhafaza ettiği şerefi ilan edecek surette metanet ve faaliyet göstereceğine eminim.*

19 Fırka Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. 36, Fih. 1-22.

XXV

26.3.33 I
Saat 2.15 sonra

ŞİMAL GRUP KUMANDANLIĞINA

Düşmanın Büyük Kemikli burnunun Cenuş sahiline teknil nakliye sefainini yanaştırıp asker ihraç etmekte olduğu, Alay 18 Kumandanından bildirilmekle berayı malumat arz olunur.

Fırka 19 Kumandanı
Miralay
M. Kemal

ATASE Arş. 6/9565, Dos. H.C. Fih. 1-23.

XXXVI

29.5.31 (11 Ağustos 1915)
8.45 evvel (sabah saat 8.45)

BEŞİNCİ ORDU KUMANDANLIĞINA

Conkbayırı ve Şahintepe'de bulunan düşman tard edildi. Yeni Fırka cephesinde tebeddülât yoktur.

Anafartalar Grubu Kumandanı
Mustafa Kemal

Askeri Tarih Belgeleri Dergisi, Sayı 88, Gnkur. ATASE Bşk.lığı Yayını Ank.-1989, s. 118.
Gnkur. ATASE Arşivi, Arşiv no: 4-8749, Kls. No. 3402, Dosya: 72, Fihrist: 14-6.

XXXVII

Telgrafnâme

Devlet-i Âliye-i Osmaniye Telgraf İdaresi
28.5.331 (10 Ağustos 1915) tarihine aittir.
29.5.331 raporuna derc edilmiş malumattadır.
Ahz : Saat : 9 Dakika : 50
Memur imzası : imza (okunamadı)
Memur imzası : imza (okunamadı)
Tekrar Keşide veya sevk : Tarih : 28.5.331
Sevk Numarası : 1517
Mahreci : Anafartalar Grubu
Numara : Bila
Saat 10 evvel dakika 5

BEŞİNCİ ORDU KOMUTANLIĞINA

Ş : 1 K

İstihbarat 29.5.331 (11 Ağus. 1915)

1. Bugün öğleden evvel saat 4.30 raddelerinde Sekinci Fırka cephesinde yapılan hücum muvaffakiyetle hitam bulmuş ve düşman Conkbayırı'ndan tard ve teb'id olunmuş ve Şahintepe'nin mürtefi kısmı dahi zabt ve istirdad olunmuştur. İğtinâm olunan esliha vesaire hakkında malumât-ı tâmme alınmadığından bunlar bilâhîre arz edilecektir.

2. Dördüncü Fırkadan On Dördüncü Alay ile Yedinci Fırkadan Yirmi Alayın İkinci Taburu müttehiden karşılarındaki Kayacıkderesi cenûb-ı garbi sirtlarına taarruz etmişler ve kısmen mezkûr derenin cenûb yamaçlarına çıkmışlardır.

3. On İkinci Fırka mıntikasında dün yapılan taarruzda düşman üç bini müteceviz maktûl bırakmış ve Otuz Dördüncü Alay tarafından iki makineli tüfenk iğtinâm olunmuştur. Bugün On İkinci Fırka sol cenahı karşısında bulunan düşman Otuz Dördüncü Alay Cehpesine taarruz etmiş ise de def edilmiştir. Fırka zaptolunan mevâzûn tahkimi ile iştigal etmektedir. Kireçtepe'de bulunan düşman takriben iki tabur katar bir kuvvetle oradaki kıtaâtımızın sağ cehahını ihâta ederek taarruz etmek istemiş ise de bombalar ile def ve tenkil edilmiştir.

4. Kıtaat zaptolunan mevazide tahkimatla bilhassa Conkbayırı'yla 161 rakamlı tepede birer nokta-i istinad vücuda getirmekle iştigal ediyor.

K 29.5.31.

Anafartalar Grubu Komutanı
Mustafa Kemal

Askeri Tarih Belgeleri Dergisi, Sayı 88, Gnkur. ATASE Bşk.lığı Yayını, Ankara—1989, s. 115.
Gnkur. ATASE Arşivi, A. 4—8749, K. 3402, D. 72, F. 14.9.

XXXVIII

Telgrafnâme

Devlet-i Âliye-i Osmaniye Telgraf İdaresi

Ahz

Saat 02 Dakika 45

Tekrar keşide veya sevk

Memur imzası : imza (okunamadı)

Memurun imzası : Faruk

Saat 2

Dakika 55

Sevk numarası : 1544

Mahreci : Anafartalar

Numara : 444

BEŞİNCİ ORDU KUMANDANLIĞI

Şube : 1

İstihbarat 30.5.331 (13 Ağustos 1915)

1. Yedinci Fırka Mıntikasında düşman dün gece küçük bir kuvvetle Kabakkuyusu istikametinde hücum eylemiş ise de tard edilmiştir.

2. Kireçtepe karşısında bulunan düşman sağ cenahında tahkimatla ıstıgal ediyor. Lalebaba civarında birbuçuk tabur kadar tahmin olunan bir kuvvet Pınar-tepe sırtı gerisinden gözüktüğü bir topçumuz tarafından ateşimizle dağıtıldı. Ve Kükürlü-pınar ağaçlıklarıyla Sülecek civarında kuvvetli keşif kollarımız düşmana baskın yaparak her iki taraftan ikişer esir ile avdet eyledikleri ve bu esirlerin ifadesinden düşmanın manen ve maddeten bozuk olduğu ve yiyecek fıktanından mâ—adâ susuzluktan bileklerini ısırarak kanlarını emdikleri anlaşılmıştır.

3. Umum cephemizde şâyân-ı arzu bir surette tahkimat yapılmakta ve düşmanın her türlü teşebbüsüne dair tedabir-i katiye ittihâz edilmekte bulunduğu marûzdur.

30 Temmuz 331

Anafartalar Grubu Kumandanı
Mustafa Kemal
Tercüme edilmiştir
İlhami Rüştü

Askeri Tarih Belgeleri Dergisi, Sayı 88, Gnkur. ATASE Bşk.lığı Yayını, Ankara—1989, s. 122.

Gnkur. ATASE Arşivi, A. 4/8749, K. 3402, D. 72, F. 15—27

XXXIX

19 Ağustos 1915

GRUPEMİRİ

“1. Grup cephesindeki düşmanın gerek stratejik amacını elde etmek, gerekse taktik durumundaki mahkumiyetten kurtulmak üzere şimdiki kuvvetlerini takviye ve taarruzlarını yenilemesi olasılığı her an için vardır.

2. Anafartalar Grubu, karşısındaki düşmanı sarsacak; amaç olarak, tüm denize dökmek üzere hareket edecektir.

Komutan ve subaylarla erlerin söz götürmez olan fedakârlıklarıyla bu amacın elde edileceğinden eminim.

3. Düşmana kesin darbenin vurulması için gerekli hazırlıkların yapılması ve tamamlanması sonuçlanıncaya kadar tümenler, şimdiki hatta kesinlikle elde tutacaklar ve düşmanın her türlü girişimlerini yok edecek, bir adım bile yer kazandırmayacaklardır.

4. Bundan ötürü düşman durumu ve hareketlerini zamanında değerlendirmek ve sürallı tedbir almak üzere gece ve gündüz keşif ve gözetleme görevi olağanüstü dikkat ve önemle yapılacak ve her an tetikte bulunulacaktır. Cephelerde düşmanla olan mesafenin yakınlığı oranında, ihtiyatların birinci hatta yakın bulundurulması hususunda komutanların dikkatini çekerim.

Düşman topçusunun faaliyette bulunduğu zaman ve yerde, kataların daha ziyade uyanıklığa davet olunması gerekir.

Cephelerde her ne biçim ve amaçla olursa olsun iki taraftan beklenenin dışında yapılacak topçu ve piyade ateşi, sormağa gerek kalmadan hemen bana bildirilecektir.

5. Her tümen komutanı, komşu tümenlerle sıkı ilişki ve bağlantıda bulunacak; düşmanın kendi cephesine karşı yapacağı her girişim ve hareketten birbirlerini süratle haberdar edeceklerdir.

Turşunköy'ü dolayında bulunan 9'uncu Tümen, 5'inci ve 12'inci Tümenlerle; Sivliköy'ü dolayında bulunan 6'ıncı Tümen, 12'inci Tümenle aralıksız bağlantıda bulunacak ve bu tümen cephelerine giden yollar, geceleri bile kolaylıkla hareket edebilmek üzere işaretlenecek, arazi hemen incelenecek ve kıta komutanlarınca da öğrenilmesi sağlanacaktır.

6. Cephemizin takviyesi amacıyla aşağıdaki önemli noktalarda zaten yapılması kararlaştırılan direnecek noktaların bir an önce yapılması ve bitirilmesi gerekir :

5'inci Tümen cephesinde : Kireçtepe'de

12'nci Tümen cephesinde : İsmailoğlu Tepesi'nde

7'nci Tümen cephesinde : Kayacıkağalı kuzeydoğusundaki sırtta

4'üncü Tümen cephesinde : Asmalıdere'de (d) harfinin batısındaki sırtta

8'inci Tümen cephesinde : Conkbayırı ve 261 Rakımlitepe'de

7. Bu amaç için 5'inci Tümene yeniden 11'inci Tümenin İstihkâm Bölüğü; 12'nci Tümene, 2'nci Tümenin İstihkâm Bölüğü gönderilmiştir. 8'inci Tümeinde iki istihkâm bölüğü mevcut olduğundan, gerekirse, bu bölüklerle 7'nci ve 4'üncü Tümenlerin İstihkâm Bölüklerine yardım yapılması Kocaçimen Bölge Komutanlığınca sağlanacaktır.

8. Tümenler, kendi bölgelerindeki telefon hatlarının aralıksız olarak iyi durumda bulundurulmasına çalışacaklar ve hatların kopması halinde, hemen onarımlarına başlayacaklardır.”

Anafartalar Grubu Kumandanı
Miralay
Mustafa Kemal

ÇANAKKALE CEPHESİ HAREKETİ (Haziran. 1915—Ocak 1916) C. V. Kit. 3, Gnkur. ATASE Başkanlığı Yayını, Ankara—1980, s.435,436
Gnkur. ATASE Bşk. Arşivi 4/8749, Kls. 3474, Dos. H—16, Fih. 2—31.

XL

5'İNCİ ORDU KOMUTANLIĞINA

22 Ağustos 1915
Saat : 21.00

“1. İngilizlerin Türk cephesi karşısında bulunan hatlarını bazı kıtalarla takviye ettiği görülmüştür. Bu gün yaptığım gözlemlere göre İngilizlerin zayıyatı, çok fazladır.

Buradaki İngiliz kuvvetinden bundan sonra, faalane bir hareket beklemiyorum.

2. Bugün 12'nci, 9'uncu ve 7'inci Tümenlerin cephelerini dolaşarak yaptığım inceleme ve denetlemede aldığım tedbirleri ve emrettiğim değişiklikleri, bilgi edinmeniz için aşağıda sırayla arz ediyorum.

Ece Limanının korunmasına 12'inci Tümen cephesinden ve mevcudu 800 olan Bursa Jandarma Taburuyla 32'nci Alayın 1'inci Taburunu ve 5'inci Tümen yanında kalmış olan Gelibolu Jandarma Taburunu, kişi olarak pek yetenekli olan Binbaşı Tahsin Bey'e verdim.

126'ıncı Alayla, 9'uncu Tümenin tümünü takviye ettim, bu tümene, sağ kanadı Kanlıköprü Deresi (Hariç)—Azmak Deresi (Dahil) arasındaki İbrikçe ve İsmailoğlu Tepesinin bir sahra bataryasının 7'inci Tümen sağ kanat doğrultusuyla Mestantepe doğrultusunu ateş altına alabilecek surette tarafımdan seçilen mevzi yerleştirilmesini emrettim.

İsmailoğlutepe bölgesinde bulunan 12'nci Tümenin 34'üncü Alayını, Bakababa çeşmesi kuzeyinde toplanıp 12'inci Tümenin genel ihtiyatını teşkil etmesi ve fakat gereğinde İbrikçe doğrultusunda 9'uncu Tümene yardım etmesi göreviyle 12'nci Tümen Komutanının emrine verdim. Bu tümenin sol kanadını, Kanlıköprü Deresi (Dahil) olmak üzere sınırlayıp kısalttım. Tümen komutanına, yarın sabaha kadar Bakababa dolayında karargâhını kurmasını emrettim.

İngilizlerin taarruzu sırasında piyadelerimiz yetişinceye kadar avcı hatlarımıza kadar dört nala giderek muharebeye katılan süvari alayını, muharebe hattından çıkarıp şimdilik Büyük Anafarta'da dinlenmeye bıraktım.

Durum anlaşılıncaya kadar 6'ncı Tümeni, grup ihtiyatı olmak üzere Küçük Anafarta doğusunda bıraktım.

7'nci Tümen cephesinde bazı düzeltmeler ve değişiklikler emrettim ki bunlar gelmelerine izin verdiğimiz hayri ve Zeki Beylerin gelişmeleriyle derhal uygulanacaktır.

Her noktada arzunuz gereğince tahkimatla uğraşıldığını bizzat gördüm.

Güney Grubu İstihkâm Komutanına, önce İsmailoğlu bölgesinden işe başlamak üzere direnek noktaları seçmesi hakkında talimat verdim."

Anafartalar Grubu Komutanı

Albay

Mustafa Kemal

ÇANAKKALE CEPHESİ HAREKATI (Haz. 1915-Ocak 1916) C.V. Kit. 3 Gnkur. ATASE Bşk. Yayını, Ank.-1980, s. 455, 456
Gnkur. ATASE Bşk. Arşivi 4/8749, Kls. 3474, Dos. H-17, Fih. 3-3.

XLI

3 Teşrinievvel 331

Çamlıtekke

5'İNCİ ORDU KUMANDANLIĞINA

ŞİMAL GRUP "

KOLORDU 2 "

KOLORDU 15 "

FIRKA 26 "

ALAY 4, 11 SÜVARİ "

TOPÇU "

Tahriren

Sabah raporu

Çamlıtekkeden

3.8.331

1. Vaziyette tebeddülât yoktur.

2. Kolordu 2 muntıkasında Fırka 11'den çıkarılan keşif kolları düşman tahkimatını ateşle işgal ve Fırka 9'dan çıkarılanlar da düşman keşif kolları ile müsademe etmiştir.

3. Kolordu 15 muntikasında Fırka 7 Alay 20 min sağ cenahından çıkarılan keşif kollarımız düşman siperlerine 15 metreye kadar yaklaşarak siperlerin iki adım kadar ilerisinde aralıklı birer çifte nöbetçisi bulunduğunu görmüşler ve mezkûr alayın sol cenahına çıkarılan bir zabıt keşif kolumuzda düşman siperlerine tekarrüp etmiş isede siper önünde bağlanmış bir köpeğin düşmanı ikaz eylemesinden ateşe maruz kalmış ve ilerleyememiştir.

4. Saat 4 evvelde düşman tarafından Fırka 6 muntikasında kayacık Ağılı noktayı istinadına birkaç obüs atılmış ve saat 4.30 evvelde düşman makineli tüfeği ile Fırka 8'in Sarıtarladaki mevazine ateş açmış ve bade kara ve deniz topçuları ile Şahin, Conk muntikasındaki mevazimizi fasılalı bir şekilde 15 dakika müddetle ateş altına almıştır.

5. Saat 7.10 evvelde boş bir hastahane gemisi Seddülbahir istikametinden Kemiklilere gelmiş, saat 7.20 evvelde dolu bir nakliye gemisi, Kemiklilerden Arıburnu istikametine hareket etmiştir. Mezkur vapurun güvertesinde 11 kadar haki elbiseli efrad görülebilmıştır.

6. Suula limanı ile Azmak önlerinde iki zırhlı, bir kruvözör, bir gambot, üç hastahane gemisi, dört nakliye, 5 şilep mevcut olup, nakliyelerden ikisi şileplerden dördü boştur.

7. Şimal ve Cenup Gruplarının vaziyetinde bir tebeddülât yoktur. Cenup Grubunda düşmanın Kereviz deresinde 2.8.331 de topçularımız mesnet ateşine alınarak ehemmiyetli surette hasara uğramıştır. 2-3 günden beri mezkur grup topçuları tarafından düşmanın bomba mahakiki ve bataryaları ateş altına alındığı, halde düşman topçusunun cephanesinin sarfiyatında hilafı mutad pek azaldığı görülmemiştir.

Anafartalar Grubu
Kumandanı
M. Kemal

3 Teşrinievvel 331

Topcu 5. Alayın 1'inci bataryası Fırka 4'e iltihak etmek üzere bugün öğleden sonra saat 6.30'da Abdurrahman Bayırından tahrik edilmiş ve Orduya malumat verilmiştir.